

Sport bez odpadu: jak na to

Nadace Tipsport
Institut cirkulární ekonomiky
2024

Obsah

Představení spolutvůrců	5
Nadace Tipsport	6
Sport bez odpadu	7
Institut cirkulární ekonomiky	8
Proč sport a odpad?	11
Sport a klima	13
Fanoušci mají jasno	14
Proč je odpad problém	17
Z čeho vycházíme	19
Cirkulární ekonomika	21
Odpadová legislativa	22
Odpadové analýzy	24
Stopařův průvodce po stadionech	27
Infrastruktura	28
Jak na to?	29
Informovanost a motivace	34
Jak na to?	35
Předcházení odpadu nadevše	38
Jak na to?	39
Jak to dělají jinde?	43
Anglie jde příkladem	46
UEFA je napřed	48
Jdeme do toho	51

Představení spoluvůrců

Nadace Tipsport
Sport bez odpadu
Institut cirkulární ekonomiky

6
7
8

Nadace Tipsport

Nadace Tipsport byla založena v roce 2017, aby sdružovala společensky prospěšné aktivity skupiny Tipsport. Svými projekty a grantovými výzvami cílí především na udržitelnost a péči o životní prostředí, zkvalitňování života v domovském regionu Berounska a podporu demokratických hodnot. Kolegyně a kolegy z celé skupiny Tipsport zapojuje do dobrovolnických aktivit a pomáhá jim v náročných životních situacích prostřednictvím Zaměstnaneckého solidárního fondu.

Sport bez odpadu

„Ekologie ve sportu je obrovské téma s velkým potenciálem pro společenskou změnu. Jsme rádi, že spolu s experty z INCIEN můžeme klubům pomoci k tomu, v co věříme – dělat správné věci správně. V příštích letech rádi k projektu přizveme další fotbalové kluby, ale i nová sportovní odvětví“, vysvětluje motivaci pro zahájení Sportu bez odpadu ředitelka Nadace Tipsport, Lucia Štefánková.

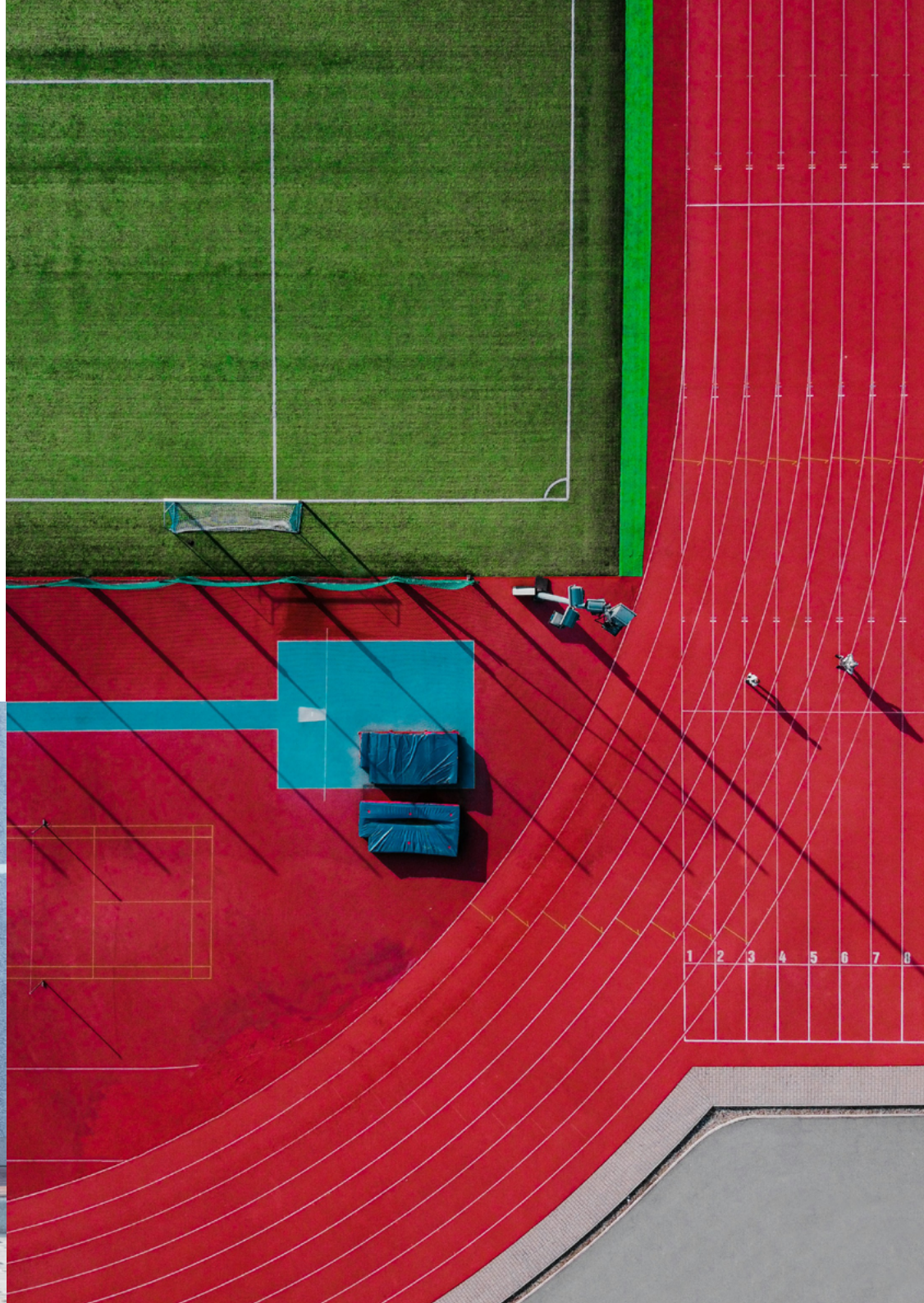
Sázíme na dobrou věc

INCIEN

INSTITUT
CIRKULÁRNÍ
EKONOMIKY

Institut cirkulární ekonomiky (INCIEN) je nevládní nezisková organizace, která od roku 2015 prosazuje cirkulární ekonomiku. INCIEN vznikl proto, že současné tempo využívání přírodních zdrojů není udržitelné a cirkulární ekonomika nabízí řešení. Výzkumný tým realizuje autorské studie, které nabízí v českém prostředí velmi ojedinělé know-how. V Českém cirkulárním hotspotu podporuje komunitu cca 80 členů, kteří sdílí příklady dobré praxe a společně odkrývají, jak řešit konkrétní oborové výzvy. Konzultační tým INCIEN má za sebou stovky konzultací v soukromé i veřejné sféře a dokáže sledovat a optimalizovat vývoj cirkulárních opatření přímo v terénu. INCIEN je připraven posunout českou ekonomiku směrem k cirkulární budoucnosti.

Proč sport a odpad?

Sport a klima
Fanoušci mají jasno

13
14

Sport provází ambice, rozvoj a dřina. Totéž chceme vložit do rozpořádání tématu, které zatím ve sportovní branži nemá dostatek pozornosti – odpad. Tým Nadace Tipsport spojil síly s týmem INCIEN. Vyšli jsme do terénu a realizovali 4 odpadové analýzy. Co jsme zjistili? Třeba, že průměrně se v nasbíraném směsném komunálním odpadu nachází po fotbalovém zápase 75 % nevytříděných složek, které měly skončit roztříděné.

Sport a klima

Sportujete? A není vám jedno, jaký dopad to má na životní prostředí? Sportovní průmysl i volnočasové aktivity ovlivňují klima více, než si možná připouštíte.

1

Na Tour de France v roce 2022 museli pořadatelé ochlazovat silnice, aby neroztály pod pneumatikami peletonu. Při rekordně horkých dnech dosahovala teplota povrchu trasy až 60 °C a pro její ochlazení se tak musely připravit desítky tisíc litrů studené vody.

2

V roce 2050 bude v polovině bývalých hostitelských měst zimních olympijských her takový nedostatek sněhu a ledu, že nebudou moci znovu pořádat olympijské hry.

3

V roce 2020 na Australian Open muselo několik hráčů z důvodu zdravotních komplikací odstoupit ze soutěže poté, co se nadýchali vzduchu znečištěného kouřem z lesních požárů.

Fanoušci mají jasno

Podle FIFA je na světě celkem 5 miliard fotbalových fanoušků. Pro mnohé z nich je podpora jejich týmu silnou součástí identity. Je proto důležité vědět, jak se staví k udržitelným aktivitám fotbalových klubů.

Výzkumný tým *Life Tackle* v rámci své studie

vyzpovídal více než 1400 fotbalových fanoušků,

kteří navštívili zápasy italské Serie A a zápasy

UEFA League of Nations v Itálii a Švédsku.

Jaké jsou výsledky?

Více než 90 % dotázaných se vyslo-
vilo pro ochranu životního prostředí,
boj proti globálnímu oteplování
a snížení znečištění.

86 % fanoušků uvedlo, že fotbalo-
vý průmysl by se měl angažovat
v ochraně životního prostředí a že
by byli spokojenější, kdyby fotba-
lové zápasy, které navštěvují, byly
šetrné k životnímu prostředí.

Podle 89 % fanoušků mohou
fotbalové kluby snížit svůj dopad
na životní prostředí, pokud jde
o snížení množství odpadu.

88 % fanoušků si myslí, že kluby
mohou snížit spotřebu plastů.

Organizace *Football for Climate Justice* nabízí

další pohled. Průzkum s názvem *Community*

& Fan Survey Report probíhal mezi fotbalovými

fanoušky v Irsku, Belgii, Nizozemsku, Španělsku,

Maďarsku a Německu.

Více než 75 % fanoušků se domnívá,
že by se fotbalové kluby měly
podílet na vývoji řešení v oblasti
klimatu.

Více než 72 % fanoušků chtělo být
informováno o ekologických akcích
klubů a účastnit se jich.

Více než 58 % fanoušků souhlasilo
s tím, že by fotbalové kluby měly

spolupracovat s místními neziskový-
mi organizacemi v oblasti životního
prostředí, aby tuto činnost rozvíjely.

Více než 75 % dotázaných fanoušků
se domnívá, že by kluby měly
podporovat a usnadňovat ekolo-
gicky šetrné možnosti dopravy
v den zápasu.

Proč je odpad problém

Produkce odpadu, jeho množství a také jeho nesprávné nebo nedostatečné zpracování představuje pro naši planetu obrovskou hrozbu. Nejšetrnější cestou směrem k udržitelnosti je vzniku odpadu předcházet, ne vždy to ale jde. Pak je na místě pamatovat, co všechno může odpad způsobit a jak ovlivňuje životní prostředí.

Odpad vyčerpává naše zdroje

Produkce a likvidace odpadu přispívají k vyčerpání přírodních zdrojů, včetně minerálů, kovů a fosilních paliv. Snížením produkce odpadu, podporou opětovného použití nebo recyklací můžeme chránit své zdroje, šetřit energii i materiál.

Odpady znečišťují životní prostředí

Odpad často končí na skládkách, spalovnách nebo volně v přírodě, což vede ke znečištění vzduchu, půdy a vody. Škodlivé chemikálie a toxiny z odpadu mohou kontaminovat ekosystémy, poškodit faunu i flóru a ohrozit lidské zdraví.

Odpady jsou strůjcem emisí skleníkových plynů

Rozklad organického odpadu na skládkách produkuje metan, silný skleníkový plyn, který přispívá ke globálnímu oteplování a změně klimatu (cca 28krát více než oxid uhličitý). Navíc energeticky náročné procesy spojené s nakládáním s odpady, jako je spalování, uvolňují do atmosféry oxid uhličitý a další skleníkové plyny, které globální klimatickou situaci jen zhoršují.

Čím více odpadu, tím více komplikací

Legální i nelegální skládkování může vést k negativnímu zatěžení životního prostředí a ztrátě biodiverzity. Odpadky představují hrozbu pro vzácné ekosystémy. Z dlouhodobého hlediska urychlují tzv. šesté vymírání druhů a poškozují oceány.

Pro další generace

Pokud chceme zachovat nejen zdroje, ale také zdravou planetu, krásnou přírodu a fungující životní prostředí pro další generace, potřebujeme naplnit mnohé cíle, které jsou dnes již obecně přijímané a podporované českou i evropskou legislativou. A počítá se každý krok, takže je čas zamakat na odpadech ve sportovní oblasti.

Z čeho vycházíme

Cirkulární ekonomika

Cirkulární ekonomika představuje model využívání zdrojů, který je udržitelný a ohleduplný k životnímu prostředí, a tudíž představuje alternativu lineárního modelu.

Lineární model:

Vytěžit → Vyrobit → Použít → Vyhodit

Cirkulární model:

Tím se naplní oběhová podstata, která může omezit míru plýtvání, nárůst uhlíkové stopy a celkový negativní dopad lidské činnosti na životní prostředí.

„Věříme v prosperující společnost, která umí šetrně a efektivně nakládat s přírodním bohatstvím. Náš tým už u stovek klientů dokázal, že prodloužení životnosti materiálu nebo oprava a jeho opětovné využití mohou šetřit nejen životní prostředí, ale také náklady. Pojd'me to zkusit i u sportu!“ říká současná ředitelka INCIEN, Michaela Kloudová.

Odpadová legislativa

V roce 2030 by měl v ČR nastat konec skládkování, jak ho známe. Na skládky se už nebude moci svážet materiál, který lze vytrídít a znovu využít. Nejsme na to zatím ani zdaleka připraveni, legislativní cíle ale hovoří jasně. Porozumět odpadovému hospodářství a výrazně ho optimalizovat je pro další roky klíčové. A to nejen pro veřejný sektor.

Odpady se navíc začínají intenzivně řešit i v soukromém sektoru. Církulární ekonomika a produkce odpadů je důležitá součást principů ESG a související Taxonomie EU. Dříve nebo později bude muset každý komerční subjekt, aby ustál konkurenci a uspěl, reportovat, jakým způsobem přispívá ke zmírnění klimatických změn a jak pokročil v transformaci na cirkulární a šetrnější provoz.

V neposlední řadě je třeba věnovat odpadům pozornost kvůli zákonné povinnosti klubů – umožnit fanouškům třídít. Podle § 62 zákona 541/2020 Sb., o odpadech, z roku 2020 musí klub zajistit možnost třídění pro papír, plast, sklo, kov a biologický odpad.

Povinnosti podnikajících fyzických osob a právnických osob při nakládání s komunálním odpadem § 62

Právnická nebo podnikající fyzická osoba, která umožňuje ve své provozovně nepodnikajícím fyzickým osobám odkládání komunálního odpadu vzniklého v rámci provozovny, musí zajistit místa pro oddělené soustřeďování odpadu, a to alespoň pro odpady papíru, plastů, skla, kovů a biologický odpad.

Odpadové analýzy

V jakém stavu se nachází odpad v obci, ve firmě nebo třeba na fotbalovém stadionu? Co se třídí a co ne? Kolik procent směsného komunálního odpadu představují složky jako plast, papír, sklo nebo bioodpad? To vše se dá do detailu zjistit pomocí odpadových analýz. Díky nim je možné ověřit, co na daném místě funguje, přehodnotit odpadová opatření a pak už poučeně rozhodnout, co změnit a jak zavést principy cirkulární ekonomiky.

An aerial photograph of a soccer field with alternating green and yellow horizontal stripes. A large white circle is drawn on the field, and a person is standing in the center. A goal is visible on the left side of the circle.

Stopařův průvodce po stadionech

Infrastruktura	28
Jak na to?	29
Informovanost a motivace	34
Jak na to?	35
Předcházení odpadu nadevše	38
Jak na to?	39

1.

Infrastruktura

Nikomu se nechce třídit, když to pro něj není pohodlné. Nepůjдете kus cesty s rukama plnými odpadků, ani nebudete vyhlašovat pátrání po správně zvoleném, nicméně ukrytém kontejneru. Proto ničemu nepomůže utěšovat se skutečností, že na každém stadionu pár třídících nádob je a na objem odhadovaného odpadu daného druhu by měly stačit. Nádoby musí být dobře dostupné a rozvržené, viditelně umístěné a dobře označené, aby lidé věděli, co do nich patří.

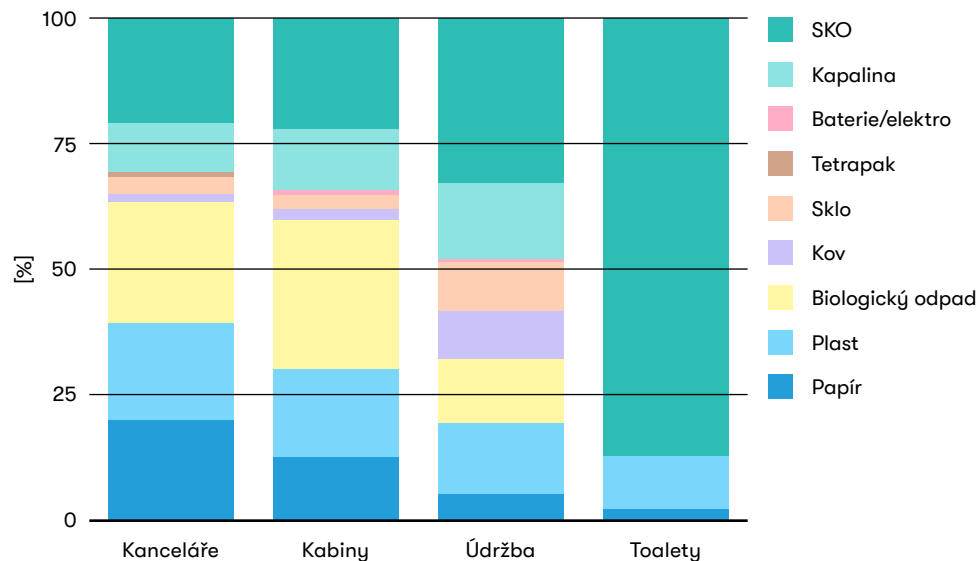
Zápas s protihráči se hraje jen na hřišti, ale utkání s odpadem probíhá na tribunách, v zázemí klubu, v administrativních budovách i v blízkosti stánků s občerstvením. Na jedné z analýz jsme u dílčího vzorku zjistili, že směsný odpad, tedy takový odpad, který do černé popelnice patří a kterému se nedá snadno předejít, tvořil pouze 5,5 % celkové hmotnosti směsného odpadu. Jinými slovy 94,5 % odpadu bylo možné vytřídit nebo jeho vzniku předejít.

Jak na to?

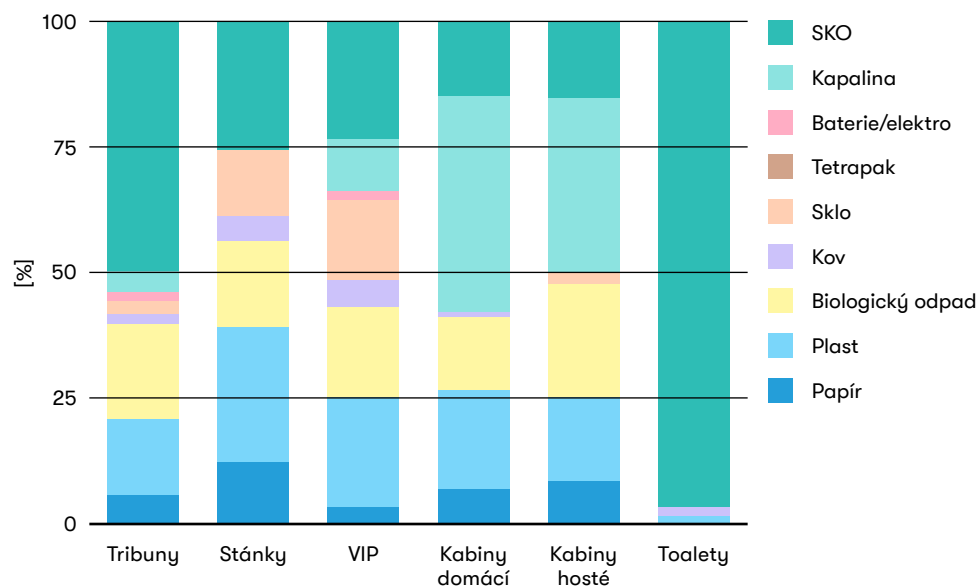
- Pořídit třídící nádoby je jen začátek – důležité je mít je dobře dostupné, viditelné a správně označené včetně instrukcí
- Zapojit a proškolit úklidové služby tak, aby se nemíchaly složky, které se mohou třídit, a vhodně vytříděný odpad skončil ve správných popelnicích
- Zjistit, zda a jak jste schopni využít nasbíraný biologicky rozložitelný odpad a podle toho zvolit strategii sběru

Běžný provoz

Zápas

Třídící nádoby je vhodné umístit na správných místech podle produkce odpadu:

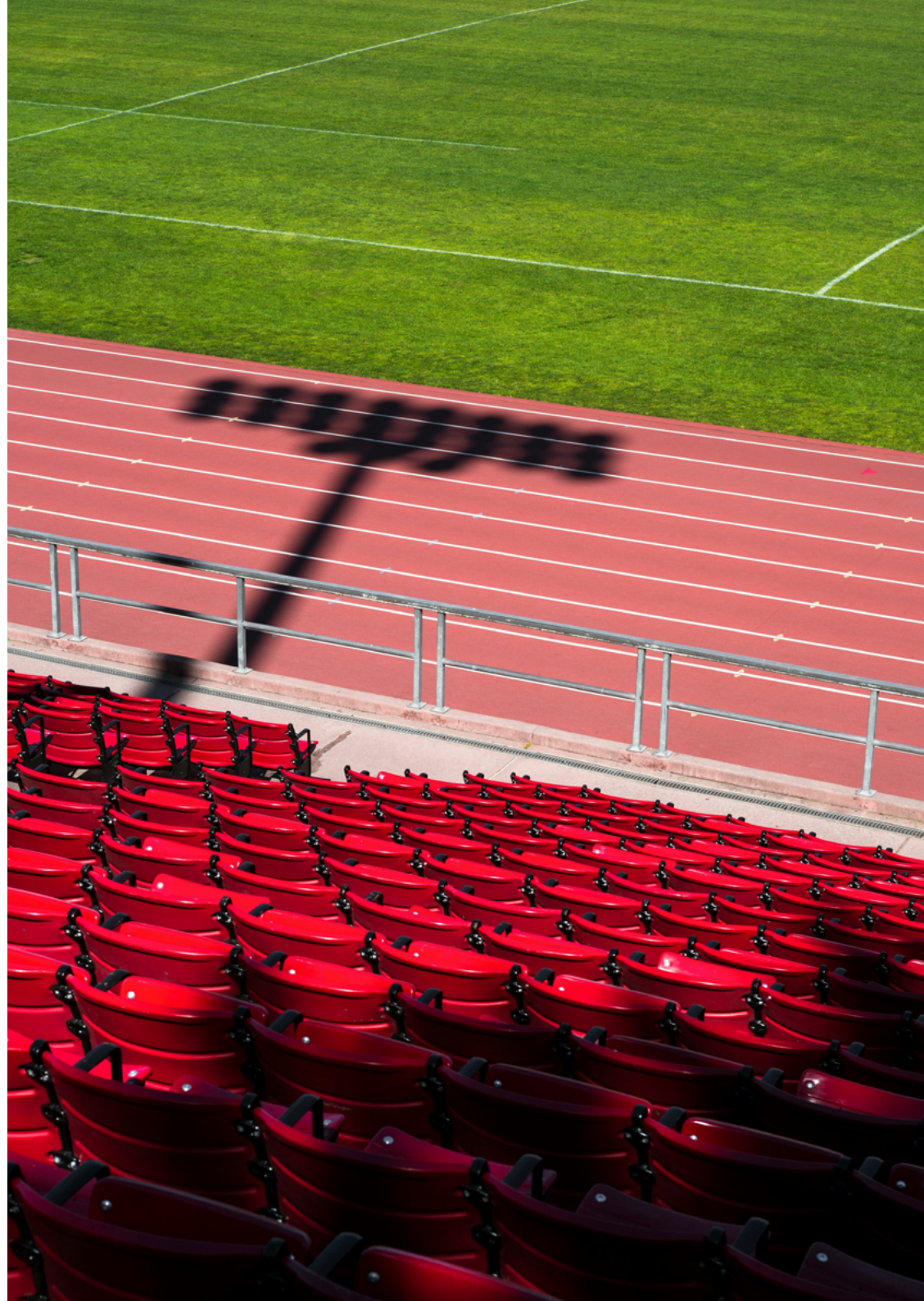
- V kancelářích – nádoby na plast, papír, biologicky rozložitelný odpad (kávová sedlina, ovoce, zelenina)
- Místa, kde se pijí nápoje ve skle a plechovkách, např. zázemí údržby, kabiny, VIP sekce, stánky – nádoby na sklo a kov
- V zázemí správy prostor – trávu z údržby je žádoucí sbírat zvlášť a poté ji odevzdat na kompostárnu
- Tam, kde si nejste jisti, využijte grafy, vlastní data nebo výsledky odpadové analýzy

Na co nezapomínat

Kov jsme nacházeli po stadionech ve všech vzorcích odpadu. Nejvíce této kategorie vzniká v rámci údržby, třídící nádoby na něj však doporučujeme zařadit k ostatním nádobám po celém areálu.

Kapalina není odpad! Veškerý personál stadionu by měl být upozorněn, že zbytky pití do směsného, ani tříděného odpadu nepatří.

Je velký rozdíl, zda máte nebo nemáte pro třídění dobré podmínky. Proto radíme zpříjemnit třídění a znepríjemnit netřídění – odnos směsného komunálního odpadu (SKO). Jak na to? Pokud mají koše na SKO otevřený otvor pro vhození odpadu, ale třídící koše těžká víka, která je třeba otevírat, získávají bod navíc koše na směs. Pokud jsou třídící nádoby daleko, za rohem nebo mimo krytý prostor, už je to 2:0. Rozhoduje také dobré označení a osvětlení místa. Když nevíte, zeptejte se těch, kteří na stadionu tráví nejvíce času nebo těch, co s odpadem pracují nejčastěji.

2.

Informovanost a motivace

Podle našich zjištění není směrem k zaměstnancům, hráčům, ani fanouškům vyvíjena aktivita s cílem informovat a motivovat je ke správnému nakládání s odpadem. Ale co není, může být! Proč se do toho pustit?

I proto, aby mohly stadiony hostit akce pořádané UEFA – nově musí od roku 2024 splňovat kritéria udržitelnosti v kategoriích: nakládání s odpadem, uhlíková stopa nebo solární panely. Do mezinárodních snah o ekologizaci sportovních akcí se pouští také Český a Mezinárodní Olympijský výbor.

Jak na to?

→ Doporučujeme vytvořit ucelenou strategii odpadového hospodářství vybraného sportovního klubu. S jasnými cíli a akčními kroky. Víme, ono se to lehce řekne, ale jiné, než komplexní řešení nedává smysl. Jde o to, aby celý klub věděl, kam směřuje a proč se změny dějí. Stejnou komunikaci je pak možné rozšířit i do fanouškovské základny a mezi dodavatele.

Školení personálu

Dobře namotivovat celou crew, to je základ. Často se osvědčuje jednoduchý postup – vysvětlovat, vysvětlovat a vysvětlovat. Čím více informací týmu poskytnete, tím pravděpodobnější bude, že koncept odpadového hospodářství dobře pochopí i v širších souvislostech. Jak se bude s odpady nakládat poté, co se vytrídí? Jaký je rozdíl mezi starým a nově navrženým fungováním? K čemu povede pečlivější a třeba i časově náročnější práce s odpadem?

Když proškolíte svoje lidi, ideální je pak zopakovat celý proces s externisty nebo s dodavateli a provozovateli služeb na stadionu, aby informovali jejich zaměstnance či brigádníky, atd. Nepodceňujte ani školení úklidové společnosti. Abyste si posichrovali, že se informace časem nezkrasí, můžete po školeních pracovat také s offline materiály. Lze připravit například návody a letáky o tom, jak se má nakládat s odpadem – samozřejmě po domluvě se zaměstnavatelem externistů a v adekvátním množství pouze na recyklovatelném papíře. Platí, že „co na očích, to na paměti“. Když použijete prvky soutěže nebo gamifikace a nastavíte systém pravidelných kontrol třídění, tím lépe.

3.

Předcházení odpadu nadevše

Nejlepší odpad je ten, který nikdy nevznikl. V odpadkových koších na stadionu a v zázemí skončí pouze to, co si fanoušci pořídí v průběhu zápasu. Co když se tedy pořadatel

rozhodne produkci odpadu zmírnit? Má možnost ovlivnit mnohé už jen tím, že bude vědomě volit, co fanouškům prodá, v jakých obalech a jak se domluví s dodavateli.

Jak na to?

Pitný režim chytře:

- Tam, kde je to v souvislosti s hygienickými podmínkami bezpečné, umístěte stanice na vody nebo pítka. Rozhodně by se ale nemělo vybízet k používání jednorázových kelímků, takže udržitelné nádobí nemůže být na hony daleko od zdroje vody.
- Rozdávát balenou vodu od sponzorů způsobuje dvojité plýtvání (viz výše) – plýtvání samotnou vodou a pak i plasty. Pokud se partneři chtějí zviditelnit, mohou třeba do kabiny pořídit zásobník pitné vody a k tomu obrandované plnitelné lahve, ať má každý hráč nebo zaměstnanec svou.

Nádobí aneb jak na výbavu

Vratné kelímky nemusí být k dispozici jen v běžné velikosti 0,5 l na pivo a limonády, ale také menší, na rozličné (i horké) nápoje.

To nejlepší nádobí pro vybavení kancelářské kuchyňky je to klasické – sklo, keramika, porcelán, prostě jako doma v kredenci. Je třeba ho mít dostatek, aby bylo vždy po ruce, i když máte zrovna „plný barák“.

Jednorázové nádobí není jediné, které se dá využívat v rámci gastroprovozu na tribunách. Stejně jako jsme si zvykli na vratné kelímky u nápojů, pro občerstvení mohou fungovat vratné talířky, tácky nebo boxy. Restaurace už na vratné krabičky přecházejí, proč to také nezkusit?

Vezměte to do svých rukou!

Tady to myslíme takřka doslova. Místo papírových

ručníků mohou být na stadionu i v zázemí

zřízeny sušáky na ruce. Ty moderní jsou rychlé,

hygienické a nenáročné na provoz. Nebo co

třeba ta halda papíru, která nám projde pod

rukama a velmi rychle končí zahozená – lístky,

bulletiny, letáčky, tleskátka, plakáty. Neobejdeme

se bez toho? Digitalizace je megatrend doby,

nenechte si ho ujít!

Bezpočet dalších příležitostí

Co všechno se dá doručit na stadion ve znovuplnitelných obalech?

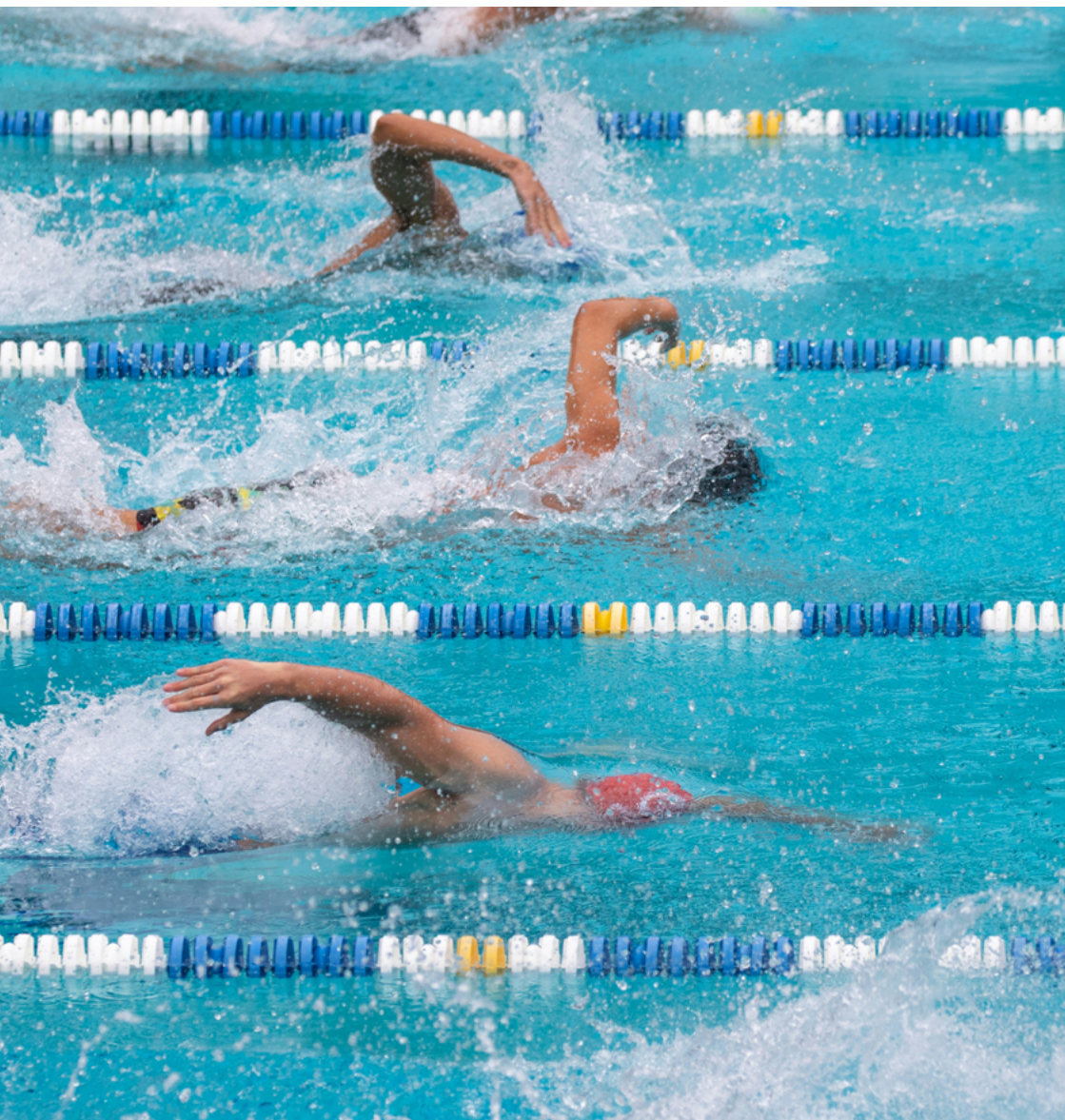
Které položky z vašeho merche nebo zboží ve fanshopu mohou být z udržitelných materiálů nebo recyklátů? V čem jsou balené?

Využíváte příležitost podpořit lokální výrobce a služby? Abyste snížili uhlíkovou stopu z převozu a zároveň podpořili místní ekosystém a originální tvůrce?

Bylo by možné na sportovišti zřídit kompost, který by sloužil přímo klubu při správě objektu, třeba při péči o zeleň?

Fotbalové kluby nejvyšších soutěží v Anglii, Francii nebo Německu jsou zapojeny do projektu Sport Positive Leagues a řeší dopad na životní prostředí i optimalizaci odpadového hospodářství už několik let. Smyslem projektu je zviditelnění iniciativy environmentální udržitelnosti

fotbalových klubů, které mezi sebou „soupeří“ a jsou bodovány s ohledem na veškeré jejich kroky v této oblasti. Porovnává se například spotřeba energie, spotřeba vody, rostlinné nebo nízkemisní potraviny v zázemí stadionu a samozřejmě nakládání s odpadem.

Hlavní trendy v zahraničí odpovídají tomu, co nově otevíráme v České republice:

1

Nahrazování materiálů na jedno použití udržitelnějšími alternativami.

2

Zdůrazňování důležitosti zásad cirkulární ekonomiky fanouškům, hráčům i zaměstnancům.

3

Zajištění odpadkových košů na tříděný odpad.

Anglie jde příkladem

Kluby pohybující se na nejvyšších příčkách anglické fotbalové ligy řeší odpadové hospodářství následovně.

Naprostá většina klubů neukládá žádný odpad na skládky, a zdůrazňují tak důležitost hledání alternativních řešení pro likvidaci odpadu.

Všechny kluby mají zavedené recyklační programy pro různé druhy odpadu, včetně potravinového odpadu, skla, plastu, kovu a dalších. Některé kluby dokonce využívají ruční třídění odpadu k oddělování recyklovatelných a znovu použitelných materiálů.

Některé kluby kompostují organický odpad a přeměňují jej na kompost, který se používá při úpravě prostředí klubu nebo k jiným účelům.

Kluby aktivně snižují množství obalů, zejména plastových a lepenkových, ve svých strategiích pro maloobchodní prodej a nákup zboží.

Kluby se zapojují do komunitních iniciativ jako je např. darování nespotřebovaných potravin místním charitativním organizacím, opětovné využití starých kopaček nebo podpora místních škol darovanými předměty k rozvíjení sportovních aktivit.

Všechny kluby postupně odstraňují používání jednorázových plastů, zejména jednorázových plastových kelímků. Alternativami pro jednorázové nádoby jsou nádoby, které jsou z čistého kartonu, dřeva nebo hliníku.

Spotřebu materiálů, jako je papír a plast, snižuje také zavedení digitálního prodeje vstupenek a elektronické dokumentace.

UEFA je napřed

The Union of European Football Associations (UEFA) je řídicím orgánem evropského fotbalu a zastřešující organizací pro 55 národních asociací. Oficiálně se zavázala využívat fotbal k pozitivnímu ovlivňování globálních otázek udržitelnosti a rozhodně neopomíjí cirkulární ekonomiku a problematiku odpadu. Před samotným zaváděním změn je ale vždy potřebná důkladná analýza stávajícího odpadového hospodářství fotbalového klubu a jeho zázemí a také pochopení principů cirkulární ekonomiky. Inspirací nám může být *UEFA Circular Economy Guidelines*.

Jdeme do toho

Agenda udržitelnosti, ochrany životního prostředí a cirkulárních opatření globálně posiluje. Teď je ten nejlepší moment naskočit a přidat se – možných udržitelných řešení přibývá a Nadace Tipsport i Institut cirkulární ekonomiky pokračují v započaté práci, takže se rozhodně máte kam obrátit. A co víc, sportovní svět žije příklady dobré praxe – o inspiraci není nouze. Pojd'te s námi tvořit Sport bez odpadu!

Nadace Tipsport → nadacetipsport.cz

Institut cirkulární ekonomiky → incien.org

CIRA Advisory → ciraa.eu

Změna k lepšímu → zmenaklepsimu.cz

Český olympijský výbor → olympijskytym.cz

UEFA Circular Economy Guidelines → [stáhnout](#)

Bez dopadu → bezdopadu.com

Kontakt → Zuzana Zděnková

Koordinátorka projektu Sport bez odpadu

zuzana.zdenkova@nadacetipsport.cz

